Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 1876 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Է.

30 ՅՈՒԼԻՍ 1876

ԻՐԱՒՈՒՆՔ 60 ՊԱՐԱՏ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ
1876

ԴԻՒԱՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՅՐ ԴԻՒԱՆ

Ստեփան Ասլանեան	փաշա	Ա.	Ատենապետ
Ռուսինեան	էֆէնտի	Բ.	»
Տիգրան Եուսուֆեան	էֆէնտի	Գ.	»
Գարեգին Յ. Մելիքեան	»	Ա.	Ատենադպիր
Համբարձում Ա. Ալաճաճեան	»	Բ.	»
Աւետիք Ալթուն Տիւրլի	»	Գ.	»

ԶԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տ. Յովհաննէս Քհ. Միրեան
Տ. Գրիգոր Քհ. Աճէմեան
Սարգիս Ազարէկեան էֆէնտի

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Յովհաննէս Նուրեան էֆէնտի
Գէորգ Սոխմարաճեան »
Պօղոս Պատանեան »

ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԴԻՒԱՆ

Յովհաննէս Աղնաւուրեան էֆէնտի
Ստեփան Պէյլիկճեան »
Յակոբ Քազազեան »

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տիգրան Եուսուֆեան էֆէնտի
Օգսէն Խոճասարեան »
Նազարէթ Շահպազեան »

ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Համբարձում Մազլումեան էֆէնտի
Եղիազար Մելիքեան »
Յարութիւն Մէրճէմ-Գուլի »

ԻՐԱՒԱՑՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Տ. Ներսէս վարդապետ Ասլանեան
Կարապետ Շահպազեան էֆէնտի
Նշան Քազազեան »

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Միքայէլ Մամիկոնեան էֆէնտի
Ռուսինեան »
Աւետիք Ալթունեան »

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՒԱՆ

Կարապետ Իւթիւճեան էֆէնտի
Պետրոս Քէրէստէճեան »
Ստեփան Փափազեան »

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՔԱՅԼԻԿՍ 1876 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Է.

30 ՅՈՒԼԻՍ 1876

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐ
ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇԱ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

1. Խորէն Արքեպիսկ. Նար Պէյ — Բ. Պ
2. Կարապետ Եպիսկ. Սերոբեան — Բ. 2
3. Մատթէոս ,, Իզմիրլեանց
4. Ամբրոսիոս Վ. Ռուբինեանց
5. Գարեգին ,, Թաթարեան
6. Խորէն ,, Կիրողեանց — Բ.
7. Հմայեակ ,, Դիմաքսեան — Բ. Պ
8. Յովհաննէս ,, Փափազեան
9. Ներսէս ,, Ասլանեան — Բ.
10. Պօղոս ,, Խօլասեան — Բ. 2
11. Եզնիկ ,, Ապահունի — Բ.
12. Արիստակէս Քհ. Մամբրէեան — Բ. 2
13. Գէորգ Արծրունի — Բ.
14. Գրիգոր Աճէմեան — Բ.
15. Խորէն Փէհլիվանեան — Բ. 2
16. Յարութիւն Սերովբեան — Բ. Պ
17. Յովհաննէս Միրեան
18. Սուքիաս Սանփանեանեան — Բ. Պ
19. Սահակ Տ. Սարգսեան — Բ. Պ
20.

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆՔ

(Ա. Վիճակ)

Գումգափու, Եէնի փաշա և Գումգափուի դուրս

21. Գրիգոր Պէրպէրեան — Բ. 2

Բ. Բացակայութիւն առաջին ։
Բ. 2 Բացակայութիւն երկրորդ ։
Բ. Պ Բացակայութիւն քանի որ պաշտօնաւ ։

22. Գէորգ Սոխմարաճեան — Բ.
23. Խաչիկ Մանկասարեան
24. Կարապետ Աղրամաճեան — Բ. 2
25. Համբարձում Մազլումեան
26. Մինաս Գարամաճեան
27. Յովհաննէս Խօրասանճեան — Բ. 3
28. Յովհաննէս Պօյաճեան
29. Յովհաննէս Սուրէնեան — Բ. 2
30. Ն. Մէզպուրեան Տօքթօր
31. Պօղոս Պատանեան — Բ. 2
32. Ռուսինեան
33. Սարգիս Ազարէկեան — Բ. 2
34. Սահակ Աբրօ — Բ.
35. Սենեքերիմ Մանուկեան — Բ. Պ
36. Փէշտըմալճեան Տօքթօր
37.

(Բ. Վիճակ)

Պէշիկթաշ

38. Բարսեղ Համալեան
39. Կարապետ Ս. Իւթիւճեան
40. Յարութիւն Մարգարեան — Բ.

Ենիգափու

41. Խաչատուր Ղազարոսեան — Բ.
42. Կարապետ Գ. Փափազեան — Բ. Պ
43. Մարուքէ Ֆրէնկեան — Բ.
44.

Իւսկիւտար Ս. Խաչ

45. Յովհաննէս Շահեան
46. Յովսէփ Ս. Մազլըմեան — Բ. Պ
47. Սերոբէ Պասմաճեան — Բ.
48. Ստեփան Ասլանեան

Իւսկիւտար Ս. Կարապետ

49. Միհրան Պաշճէքալիօղլեան — Բ. Պ
50. Յովհաննէս Ճիլաճեան — Բ. 2
51. Նիկողոս Ալաճաճեան
52. Տրդատ Փափազեան — Բ. 2

(Գ. Վիճակ)

Բերա և Գասըմ փաշա

53. Աբիկ Ունճեան
54. Գրիգոր Սէլիմիկէճեան
55. Մարտիրոս Յ. Տիւզեան — Բ.
56. Միքայէլ Մամիկոնեան — Բ.
57. Նշան Քազազեան — Բ.
58. Ստեփան Խնճիրեան
59. Տէլեմաք Մ. Լէզուրճեան — Բ. 3
60. Իլիաս Զալեան — Բ.
61. Յարութիւն Նորատունկեան
62. Գրիգոր Մարգոսեան

Միջագիւղ

63. Կարապետ Պ. Պէրեանց — Բ. Պ
64. Յակոբ Կոստանդեան — Բ. Պ
65. Յակոբ Պ. Նորատունկեան — Բ.
66. Յովհաննէս Աղայէկեան
67. Տիգրան Եուսուֆեան

Պէյքօզ և Ղավաքիա

78. Յարութիւն Մէրճէմ—Գուլի

(Գ. վիճակ)

Ղուզգունճուք և Իճատիէ

69. Յովհաննէս Էսաեան
70. Ստեփան Պէյլիկճեան — Բ.

Գատըգիւղ

71. Կարապետ Շահպազեան Բ. 2
72. Մկրտիչ Մուրատեան Բ. Պ

Նարլըգափու

73. Յակոբ Եղձնեան

Եէնիմահալլէ Սամաթիոյ

74. Օգսէն Խաչատուրեան Բ.

Թօփգափու

75.

Էյուպ Ս. Եղիա և Ս. Աստուածածին

76. Գարեգին Յ. Մելիքեան

Գուրուչէշմէ

77. Ասատուր Իկիտարչեան Բ.

Հիսար և Պոյաճի գիւղ

78 Յովհաննէս Նուրեան

Նոր գիւղ և Սթէնիա

79. Ղազար Հովուեան

Պալատ

80. Ասատուր Գուլաշտեան Բ.
81. Մկրտիչ Գ. Լուսեան Բ. Պ
82. Յովհաննէս Կրճիկեան Բ.

Քարակէօմրիւկ

83. Յարութիւն Ջէնճիրճեան
84. Յարութիւն Գ. Տատեան Բ. Պ

(Ե. Վիճակ)

Սամաթիա

85. Աղէքսան Պէշիրեան Բ.
86. Աւետիս Քօլօլեան Բ. 3
87. Եղիազար Մելիքեան Բ.
88. Մինաս Ճափճափեան Բ.
89. Յակոբ Քազազեան Բ.
90. Յակոբ Աճեմեան
91. Նազարէթ Շահպազեան
92.
93.
94.

Խասգիւղ

95. Առաքել Ալթան Տիրքի Բ. 2
96. Խաչատուր Պ. Միսաքեան
97. Ռէթէոս Պէյլիկեան
98. Սարգիս Արապեան Բ.
99. Սարգիս Աբրահամեան
100. Արմէն Միքայէլեան Բ. Պ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

Կարին

101. Մանուկ Ալաճնեան

Քէօթահիա

102

Ադրիանուպօլիս

103. Ռուբէն Կիւմիւշկէրտանեան Բ.

Նիկոմիդիա

104. Տիգրան Կիւմիւշկէրտանեան Բ. 2

Ակն

105. Պետրոս Միսաքեան Բ.

Ղարահիսար

106.

Արաբկիր

107. Կարապետ Խաչիկեան

Բաղէշ

108

Պրուսա

109. Քրիստոսատուր Ղազարոսեան

Եւդոկիա

110. Մելքոն Հայրմեան

Ամասիա

111. Համբարձում Ալաճաճեան Բ.

Բալու

112. Յովհաննէս Ազնաւուրեան Բ.

Եդեսիա

113. Յակոբ Իւթիւճեան

Մանճըլըխ

114.

Հաճըն

115.

Երզնկա և Բաբերդ

116.

Թէքիրտաղ

117. Տիգրան Գ. Աբեանեան Բ. Պ

Կեսարիա

118. Մաթէոս Մ. Ալմասեան Բ. Պ

Խարբերդ

119. Յովհան Եաղճեան

Դիարպեքիր

120. Յովհաննէս Յովակիմեան

Մուշ

121. Ստեփան Դ. Պ. Փափազեանց

Տիվրիկ

122.

Զէյթուն և Մարաշ

123.

Տրապիզոն

124.

Պաղտատ

125.

Տիգրանակերտ

126.

Վան

127. Արմէն Մարտունեան Բ. Պ

Աղթամար

128.

Հալէպ և Այնթապ

129.

Սեբաստիա

130. Մկրտիչ Մելիքեան

Ռուսճուք

131.

Կիլիս

132. Աբրահամ Յ. Ալփազեան Բ.

Չմշկածագ

133. Համբարձում Սարըքէլէշեան

Գաղատիա

134

Ատանա

135

Սղերդ

136. Մաթէոս Ալէքսանեան

Եօզղատ

137. Լութֆէթ Պալեօզեան Բ. Պ

Մալաթիա

138.

Իզմիր

139.

Եգիպտոս

140

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Ժողովականութեան վիճաբանութեան Բ. յօդուածոյ որ պարունակէ քաղաքական մատակարարութեան տրամադրութիւնները:

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ատեանը բացուեցաւ ժամը 7 1/2ին ի ներկայութեան 37 երեսփոխանաց, որոց վերջին թիւն 47ի յանգեցաւ:

1.

Ընդունելութիւն ատենագրութեան նախընթաց նստին

Ատենադպիր փոխան նախնթաց Զ. նստի ատենագրութեան վրայ ի գիտողութիւն հրաւիրեց զերեսփոխանները:

ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ատենագրութեան 99 երես և Բ. սիւնակ. Ընտրելի երեսփոխանաց ցուցակին մէջ սխալ մը կայ, և զարմանալով կը լսեմ որ ընտրելի գաւառական երեսփոխանաց շարքին մէջ Սղերդու վիճակին ալ բաց ցոյց տրուած է, մինչդեռ Սղերդ շատոնց հետէ իւր երեսփոխանն ունի, որ եմ ես. ինչպէս որ ատենագրութեան նախորդ գրուած երեսփոխանական ընդհանուր ցուցակին ալ կ'հաստատէ: Ուստի եթէ այս սխալն անուշադրութեան հետեւանք է ինչպէս որ կը կարծեմ, պէտք է ուշադրութեան առնուլ և ուղղել:

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՖ. — Ալիքսանեան էֆէնտիի յիշած սխալը պարզապէս տպագրական սխալ մ'է, որ սպրդած է ատենագրութեան մէջ:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ատենագրութեան 101 երես և Բ. սիւնակ. 11 րդ տողին մէջ տպագրական սխալմամբ «իր զանի հակակշռող» ըսուած է, որ պիտի ըլլայ «ուր զանի հակակշռող նոյն»:

Նոյնպէս՝ 107 երես և Բ. սիւնակ. ըսուած է. «Զայս ըսելով ատենադպիր փոխան քուէի դրաւ Քաղաքականի առաջարկած բարեփոխութիւնն, որ միաձայնութեամբ մերժուեցաւ նոյն»: Միաձայնութեամբ մերժուիլը սխալ է. զի շատերը իմ առաջարկութեանս 'ի նպաստ քուէ տուին. պէտք է գրուի «մեծագոյն մասամբ մերժուեցաւ»:

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՖ. — Կ'յիշեմ և ինչպէս նոյն օրուան ատենագրութեան նօթերը կ'հաստատէ 'ի

Քախուածեան Էֆէնտիի առաջարկութիւնն ընդունելութեան համար քուէի դրուած միջոցին ձեռք վերցնող չեղաւ, ուստի համար միաձայնութեամբ մերժուեցաւ ըսուած է ։

Ատենագրութեան վրայ ուրիշ դիտողութիւն ընող չըլլալով, Ատենապետ փոխան բաւելի դրաւ զայն, որ ընդունուեցաւ Ժողովէն ։

2.

Բացակայութիւն

Ատենապետ փոխան ծանուցանելով Ժողովին թէ ազգային երեսփոխաններէն՝

Տ. Սուքիաս	Բէյ	Մուր Եռեղեցեան
Տ. Սահակ	»	Տ. Սարգսեան
Սիմոն	Պէյ	Մաղաքեան
Սեներքերիմ	Էֆ.	Մանուկեան
Սիմոն	»	Մերայէլեան

զանազան արգելքէ պատճառներ ունենալով բացակայ ճնալու ստիպուած ըլլալնին ծանուցած են, նշանակել տուաւ ներկայութեան տոմարին մէջ ։

3.

Յայտագիր Քաղաքական Ժողովոյ

Ատենապետ փոխան՝ Վարչութեան Քաղ. Ժողովոյ կողմէն եկած մէկ յայտագիրը ներկայացնելով Ժողովին, կարդաց զայն, որ է.

Վսեմափայլ Ատենապետ փոխան
Ազգ. Ժողովոյ

Ազգային Վարչութեան Նորընտիր Քաղ. Ժողովս կեդր. սնտուկի ներկայ անձուկ վիճակին բարւոքման սէտին անհրաժեշտ դատելով, իր ուշադրութիւնը Տնտես. Խորհրդոյ և Ելեւմտից Հաշուարարութեան հետ համաձայնօրէն կեդրոնական ընդհանուր տրոց խնդրոյն նուիրելու առթիւ Ազգային Ժողովոյն կողմէ հաստատուած Տրոց կանոնագրին 2րդ յօդուածը բարեփոխելու հարկին դրաց ։ Ըստ որում Սահմանադրութեան 90րդ յօդուածը կը պահանջէ որ ամեն ազգային անհատ մասնակից ազգային ծախուց իւր կարողութեան չափովը ։ Այն ընդ-րաներէն կ'հեռանի որ ընդհանուր տուրքն այնպիսի վիճակի մէջ դրուի, որ հանրական դասուց, այսինքն ամեն աստիճանի և կարողութեան տէր ազգայնոց ալ մատչելի ըլլայ ։ Իսկ արդ կանոնագրին 8 աստիճան ցոյց կու տայ, ամենէն բարձրին աստիճանը 25 դրուշ նշանակելով ։ Այս երկանակու այդ տուրքին աստիճանը տանելու անկարող ազգայինք՝ որ թուով բաւական մեծամասնութիւն կը կազմեն, ոչինչ գրկուին իրենց սահմանադրական պարտաւորութիւնը կատարելու, այն է ազգային ծախուց մասնակցելու պատուէն, միւս կողմէ կեդր. սնտուկն ալ կը զրկուի անոնց հանգանակելիք նպաստէն, որ ըստ ամենայն հաւանականութեան հաւաքաբար կրնայ մեծ գումար մը կազմել ։

Ուստի Քաղ. Ժողովս Տնտես. Խորհրդոյ և Ելեւմտից Հաշուարարութեան հետ համախորհուրդ այս պարագայն նկատողութեան առնելով, հարկ դատեց տրոց կանոնագրի 2րդ յօդուածոյն բարեփոխութիւնն առաջարկել Ազգային Ժողովոյ, և խնդրել որ Ազգային Ժողովը բարեհաճի տրոց 8 աստիճաններուն 12ի վերածել 25 դրուշի տուրքին աստիճանէն վար 20, 15, 10 և 5 դրուշի աստիճաններ ալ աւելցնելով ։

Քաղաքական Ժողովս այն կարծեաց առաջարկութիւնն Ազգային Ժողովոյ հաւանութեան և վճռոյն ենթարկելու առթիւ, պարտք կը համարի նաև տրոց բաշխման և հաւաքման եղանակներուն կանոնագրական գործադրական հանգամանքը մէջ տարին մը ի վեր փորձով տեսնուած անյարմարութեանց եւս մը տալու և տրոց հասոյթն անյապաղ արդիւնաւորելու համար Տնտես. Խորհրդոյ և Ելեւմտից Հաշուարարութեան չափաւոր պատշաճութիւն և գործնական ձևեր ցոյց տալու տրամադրուած ըլլալն ալ ի գիտութիւն Ազգային Ժողովոյ յայտարարել ։

Նախ՝ անհրաժեշտ եղած է տրոց բաշխման ցուցակներուն պատրաստութեան գործն տարահօրել, այնպէս որ Վարչութիւնը կարող ըլլի գանձումը չատարեալ ատեն և հաւաքումները փութացնել ։ Եւ որովհետև թաղ. խորհուրդներն՝ որոց վերապահուած է տրոց կանոնագրին բաշխման ցուցակաց պատրաստութեան հոգը, մինչև ցարդ փորձով ապացուցին որ իրենք միայն անկարող կ'գտնուին այս կարևոր գործն ի գլուխ հանել, Քաղ. Ժողովս հարկաւորեցաւ հրաւիրել ալ Տնտես. Խորհրդոյ և Ելեւմտից Հաշուարարութեան, իրենն թաղային գործակիր մասնաժողովներ ընտրելու և անոնց ու թաղ. խորհրդոց աժանդակութեամբ բաշխման ցուցակներ պատրաստելու համար ։

Երկրորդ՝ տրոց հաւաքման եղանակին գալով, զայն ընդարձակելու համար կանոնագրին սահմանուած միջոցներէն զատ ուրիշ միջոցներ ալ ի գործ դնելու հարկին երևան եկած ըլլալուն առջև Քաղ. Ժողովս չվարանեցաւ այս մասին ալ Տնտես. Խորհրդոյ և Ելեւմտից Հաշուարարութեան հրահանգել որ ընդհանուր տուրքն ըստ թաղային պատրաստուած բաշխման ցուցակաց հաւաքելու համար հնարաւոր և անհրաժեշտ դատուած ամեն միջոց խորհելէ և Վարչութեան հաւանութեան առնելէ ետև ի գործ դնեն, որպէս զի ընդհանուր տրոց արդիւնքն՝ որ մի միայն այն սիտէն զօրէ հանդիպելու կեդր. սնտուկին անհատատար եկամուտը, կարենայ ժամ յառաջ իւր փափաքուած վիճակին և նպատակին հասնիլ ։

Քաղաքական Ժողովս անհրաժեշտ ըլլալով որ երկրական վիճակին ներկայ նեղութենէն և անտարբերութենէն ազատելու համար իւր թափած ջանից մէջ Պատկառելի Ժողովոյդ քաջալերութեան հանդիպելու անհրաժեշտութենէն չգիտէ վրիպիլ, կ'յուսայ ամենայն վստահութեամբ ներկայ յայտագիրս մատուցանել Ազգային Ժողովոյդ, խնդրելով և թախանձելով որ անմիջական միջամտութեան և որոշման ենթարկելու շնորհ ընէ ։

Մնամ խորին յարգանօք.

Ի դիմաց Քաղ. Ժողովոյ Ազգ. Վարչ.

ՓՈԽ. ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ՎԱՅՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏԻ
Յ. ԳՈՍԱՅԵԱՆ Ս. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Քաղաքական Ժողովին յայտագիրն՝ ինչպէս որ լսեցիք, օրինական ծրագիր մ'է. այսինքն՝ արդէն Ազգային Ժողովոյ կողմէ հաստատուած օրինագրին մէկ կէտին վրայ յաւելուած և ուրիշ մանր բարեփոխութիւններ կ'պարունակէ, և որովհետև առաջարկութիւնն կարևոր և կ'թախանձէ. Ժողովին ուշադրութեան կ'յանձնեմ. Գիւանին որոշումն է իբրև օրինական ծրագիր Նախաձեռնութեան յղել խնդրելով հանդերձ այն Նախաձեռնութեան դիւանէն՝ որուն յղուիլ անկ է, որպէս զի պատասխանն ընդ հուպ կամ ուշի պատը ընելով՝ յաջորդ նստին ներկայանայ բերէ. իսկ թէ որ Ժողովն ուզէ, կրնայ այժմէն իսկ վճռապատութեան ենթարկել առաջարկութիւնն ընդունելով ։

ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Ես կ'առաջարկեմ որ անմիջապէս Նախաձեռնութեան յղուի յաջորդ նստին պատասխանն ընդունելու թելադրութեամբ ։

ՏԱՏ ՄԸ ՁԱՅՆԵՐ. — Կ'ընդունինք Եուսուֆեան Էֆէնտիի առաջարկութիւնը ։

ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Կ'հարցնեմ թէ ո՞ր դիւանին պիտի յղուի ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Իբրև ազգային տրոց վերաբերեալ խնդիր Համարատուութեան դիւանին միայն անկ է յղել ։

ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Կարծեմ թէ օրինական խնդիր ըլլալուն համար Նախաձեռնութեան դիւանին տալ կ'պատշաճի յղել ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հիմնական նոր օրէնք մը չէ բնաւ, ինչոր համար Նախաձեռնութեան դիւանին յղուելու հարկ չեմ տեսներ, այլ իբր լոկ ելմտական խնդիր Համարատուութեան դիւանին յղել լաւ է ։

Ատենապետ փոխային այս յայտարարութեան դէմ դիտողութիւն ընող չըլլալով, Քաղաքական Ժողովոյ վերոյիշեալ յայտագիրն Համարատուութեան դիւանին յղուելու առաջարկութիւնն ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ Ժողովէն ։

4.

Գործնոց յայտագիր Քաղ. Ժողովոյ

Ատենապետ փոխան՝ Վարչութեան Քաղ.

Ժողովոյ կողմէն եկած մէկ ուրիշ յայտագիրն ալ ներկայացնելով Ժողովին, կարդաց զայն, որ է.

Վսեմափայլ Ատենապետ փաշայ

Անշուշտ Ձեր Վսեմութիւնը և Երեսփոխանական Էֆէնտիները խնդրոյն այս վերջին օրերուս մէջ պատահած դէպքերն։ Ասոնց ամէնէն ցաւալիներէն մէկը կրնայ համարուիլ անցեալ ուրբաթ օր խառն բազմութեան մը Քաղ. Ժողովոյս խորհրդարանը գալով, ամեն պատկառանք և յարգանք մէկ կողմ դրած՝ ծանր ճնշում բանեցնելն ընդդէմ Վարչութեան, անտեղի ու ապօրինաւոր պահանջումներ՝ մինչև իսկ սպառնալիք ընելով և ազգային ամենակարևոր խնդրոց վրայ եղած կարգադրութիւններն ու որոշումները խափանելով։

Ազգային Վարչութիւնն իւր պաշտօնը համայն ազգը ներկայացնող Երեսփոխանութենէն առած է, որ թանկագին աւանդ մ'է իւր ձեռքը, և զոր չկրնար առանց իւր սրբազան պարտաւորութեան դէմ մեղանչելու զոհել որ և է կուսակցութեան անկարգ կրից։

Ուստի Քաղ. Ժողովս պարտք կհամարի յայտնել Պատկառելի Ժողովոյդ, որ եթէ դժբաղդաբար բարոյական միջոցները չյաջողին արգելուլ նմանօրինակ ցաւալի հրմանց վերանորոգումը, Քաղ. Ժողովս ցաւ ի սիրտ պիտի ստիպուի քաղաքային իշխանութեան դիմել, խառնակութեանց դէմ պատժական օրինաց սահմանադրութիւնն ի գործ դրուելու համար։

Մնամք խորին յարգանօք,

Ի դիմաց Քաղ. Ժողովոյ Ազգ. Վարչ.

ՓՈԽ. ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ — ՎԱՍՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏԻ

Յ. ԳՈՑԱՃԵԱՆ — Ռ. ՄԱՆՍՈՒՐԵԱՆ

Յետ ընթերցման Ատենապետ փաշան կարծիք յայտնեց թէ Քաղ. Ժողովոյ սոյն երկրորդ յայտագիրն ալ Նախաքննութեան յղել պատշաճ կ'երևի։

ՅՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Ես կկարծեմ թէ Նախաքննութեան յղելու խնդիր մը չէ այս. վասն զի Քաղ. Ժողովն ի՛նչ կըսէ իւր այս յայտագրին մէջ. կըսէ թէ խումբ մը մարդիկ անկարգութիւն յարուցին և Վարչութեան ատենալիք գործերն արգիլեցին. առարկայս չկայ թէ այսպիսեաց դէմ մինչև վերջին աստիճան եթէ բարոյական միջոցներ գործածելով չկրնայ Վարչութիւնը զանոնք զսպել և օրինաւորութեան կոչել, իւր պարտքն է քաղաքական օրինաց դիմել, այս մասին հրահանգ տալու ալ պէտք չկայ. այլ Վարչութեան պէտք է թողուլ որ իւր խոհեմութեան և ազգին արժանապատուութեան պահանջած կերպով պէտք եղածը անօրինէ։ Ամենժամանակ և ամեն երկրի մէջ ընդունուած է որ Վարչութեան հետ գործ ունեցող կամ խնդիր մատուցանող անձինք եթէ օրինաւորութեան սահմանու մէջ չներկայանան և չդիմեն, եթէ Վարչութեան արժանի եղած պատկառանքը չպահեն, ինքզինքնին օրինաց առջև պատասխանատուութեան կենթարկեն։ Սոյն նկատումով խնդիրն այս ատեանը բերել անգամ հարկ չկար. ուստի կկրկնեմ որ Վարչութեան հրահանգ տալու գործ մը չունինք այս խնդրոյն մէջ. իւր գիտնալիք բանն է թէ ի՛նչպէս պէտք է վարուի աւանկ պարագայի մը մէջ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Թէ որ Քաղ. Ժողովն Ազգային Ժողովոյս ներկայ բացման Դ. նստի ատենագրութեան 75 երեսին Ա. սիւնակին մէջ եղած սա՛ պարբերութիւնը կարդար, այդ յայտագիրը հոս չէր բերէր։ Ահաւասիկ յիշած պարբերութիւնս.

« Դասատուաց և դասախարակաց մասին
« Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր առաջար-
« կութեան վրայ Յանձնաժողովս կխոստէ(?) թէ ոչ
« միայն դասատու և դասախարակ, այլ և ամե-
« նայն անհատ ազգային՝ որ սահմանադրութեան
« հակառակ կվարուին. քաղաքներ՝ գիւղեր և
« թաղեր վեր ի վայր կյուզեն, Ազգային Վար-
« չութեան անհնազանդ կգտնուին և անոր դէմ
« գրգռութիւն և ալմուկ կհանեն, պէտք է որ
« Վարչութեան առջև դատաստանի քաշուին,
« և քննութեամբ յանցանքնին աստուցանելէն ետ-
« րին ըստ օրինի պատժուին ենթարկութեան
« կամ ընտրելութեան իրաւունքէ զրկուելով, և
« եթէ հարկ ըլլայ քաղաքական իշխանութեան
ձեռքն ալ պէտք է դատուին »։

Ասիկայ արդէն Սրբազան Պատրիարք Հօր առաջարկութեան ոգին էր, զոր Պատրիարքական առաջարկութեանց քննիչ յանձնախումբը շօշափելով գտած էր։ Եւ արդարև օրինաւոր իշխանութեան դէմ եղած որ և է ցոյց մը ապստամբութիւն է. թէև ատենագրութեան մէջ մանրամասնաբար գրուած չէ, բայց ես կյիշեմ որ Սրբազան Պատրիարքն ըսաւ թէ ուրեմն եթէ գաւառաց մէջ չորպաճիները պատժել տալու համար թագրիր գրեմ, մտանիչ չզիտի ըլլամ։ Ժողովս ալ այն ըսաւ և հաստատեց Սրբազանին այն յայտարարութիւնը։ Ըսել է թէ Վարչութիւնն արդէն առած է Երեսփոխանութեան կողմէ այդ արտօնութիւնը և կարող է ի գործ դնել զայն՝ երբ իւր բարոյական միջոցները սպառին. միայն թէ բարոյական միջոցներն սպառելուն աստիճանը գիտնալու է։

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Արդէն խօսք ըրած էի և շնորհակալ եմ որ Փափազեան Էֆէնտի իմ ըսելիքներուս բոլորն ալ ըսաւ. ատոր համար հարկ չեմ համարիր նորէն կրկնել։ Միայն սա առաջարկութիւնը կյաւելցնեմ որ Ազգային Ժողովս Սրբազան Պատրիարք Հօր և Վարչութեան համար վստահութեան քուէ մը տալով՝ վերահաստատէ այն արտօնութիւնն՝ որ արդէն տրուած է իրենց.

ՅՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Մինչև հիմա թէր խօսողները շարունակ խօսեցան. թէ որ դէմ խօսող ալ կայ, պէտք է որ խօսի։

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. ԷՖ. — Ամենևին հարկ չկար աւանկ խնդիր մը հոս բերելու։

ՅՈՒՍՈՒՖԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Ըսել է որ Քըրիստոստուր Էֆէնտի ալ մեր ըսածը կհաստատէ։

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. — [Ատենադպիր Քաղաքական Ժողովոյ] Մեր պատուարժան ընկերներէն Ս. Փափազեան Էֆէնտի յայտարարեց թէ Վարչութեան ձեռքն արդէն օրէնք կար և պէտք չունէր այս խնդրոյն համար հոս դիմելու։ Կկարծեմ թէ քանի որ Վարչութիւն կայ, եթէ այդ օրէնքն ալ չունենար՝ գործնալ իրաւունք ունէր ի հարկին պէտք եղած միջոցները գործածելու. այսինքն ազգայնոց կողմէն եղած անվայել յարձակումներու դէմ զէնք առնելու քաղաքային իշխանութեան դիմելով։ Վարչութիւնը գիտնալով հանդերձ թէ այս իրաւունքն իրն է, զայն գործադրելէ առաջ հարկ տեսաւ աւանկ պարտականութիւն մը կատարելու համար ունեցած հայրենասիրական խղճահարութիւնը գալ Երեսփոխանական Ժողովին յայտնելու։ Ամենուս ալ պարտքն է կարծեմ, մեր ունեցած բարոյական զօրութիւնները գործածել, որպէս զի իրերն ուրիշ ձև չառնուն և Վարչութեան հարկ չմնայ ուրիշին միջամտութեան դիմելու։ Վերջապէս ըսել կուզեմ թէ Վարչութիւնն իւր պատիւը որ Ազգին է, պաշտպանելու համար գիտէ արդէն իւր իրաւունքը գործածել, և այս մասին նոր արտօնութիւն մը խնդրելու համար չէ որ հոս կդիմենք, այլ միմիայն մեր հայրենասիրական խղճահարութիւնը յայտնելու համար։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Երբ Վարչութիւնը կզգայ թէ պէտք չունէր հոս գալու, հարկաւ ստիպողական պատճառով մը եկած է. . . . . . .

Ատենադպիր Էֆէնտին ստիպուեցաւ կանգ առնուլ այս տեղ. վասն զի դուրսն սպասող խառն բազմութիւն մը առանց մուտի տոմսակ ունենալու ունկնդիրներուն կարգն անցնելու համար ներս խուժեց։

Դիւանին հրաւէրին վրայ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն ոտքի ելնելով բարձրաձայն յայտարարեց բազմութեան թէ Ազգն օրէնք մ'ունի, որոյ համեմատ տոմսակ չունեցողը չկրնար Ազգային խորհրդարանը մտնել. ուստի և խնդրեց որ օրէնքը յարգեն և տոմսակ չունեցողներն առժամայն դուրս ելնեն։

Այս յայտարարութիւնն անլսելի մնաց բազմութեան կողմէն, և ոչ ոք չշարժեցաւ իւր տեղէն։ Ասոր վրայ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրը դարձաւ Դիւանին առաջարկեց որ նիստը գաղտնի ըլլայ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կանոնադրութիւննիս Ժողովին բարեկարգութեան և ապահովու-

թեան հայր Արարատեան Պատրիարք Հօր և իւր փոխանորդին յանձնած է․ քանի որ փոխանորդ Հայրը գաղնիօրէն նորա կ'առաջարկէ, բաւ է թէ Ժողովին քարեկարգութեան հարկը զնոյն կը պահանջէ․ Ըստոր գաղնիօրէն առաջարկութիւնը բաւէր այսօր գնել եթէ ո՛րը կընող մ'ալ գտնուի ։

Նոյն առաջարկութիւնը կրկնելով քանի մը երեսփոխանաց կողմէ, Ատենապետ փաշան անմիջապէս քուէի դրաւ, և ծայրով միաձայնութեամբ ՈՐՈՇԵՑ որ նորա գրքը փակելով չարունակուի ։

Գիտենք Ժողովին այս որոշումը ունկնդիր բազմութեան հաղորդելով, հրաւիրեց որ ամենն ալ դուրս ելնեն, և քանի մը բոպէի մէջ բազմութիւնը պարպուելով՝ դռները փակուեցան ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — [Ցարունակելով] Հարկաւ Վարչութիւնն պատարագ կարգի պատճառէ մը առիթուած և խնդիրը հոս բերած է․ Ժողովարդն ալ հարկաւ պատարագ կարգի պատճառէ մը առիթուած և Վարչական խորհրդարանը կոխած է․ ուստի հարկ է որ այս պարագաներն բացատրուին Վարչութեան կողմէ, որոնք թերեւս մեր միտքը այլոր պարզեն և մեր որոշումը այլոր հանդարտեցնեն ։

ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ Ն. ԷՖ. — Բող․ Ժողովոյ ատենադպիրն՝ եթէ չեմ սխալիր, առաջ խնդիրը բացատրելու հարցում մը ըրած է այնպիսի կէտի մը վրայ, որ արդէն իւր իրաւանց սահմանին մէջ է, և որոյ համար՝ ինչպէս արդէն յառաջներ եղան և ես ալ անոնց կհամաձայնիմ, ամենեւին պէտք չունէր Վարչութիւնը հոս դիմելու ․ ․ ․ ․ ․ ․

ՆՈՒՐԵԱՆ Յ. ԷՖ. — [Ատենադպիր Քաղաքական Ժողովոյ] Թող ներէ ատենապետ Էֆէնտին իւր խօսքն ընդմիջելուս․ վասն զի սխալ է այն՝ զոր ըսաւ թէ Վարչութիւնը հարցում մը բերած է․ ո՛չ․ մեր հարցում չենք բերած, այլ լոկ տեղեկագրութիւն մը, և ինչպէս պահ մը առաջ բացատրեցի, նորէն կըսեմ թէ մեր Հայրենասիրական խղճմտութիւնը յայտնելու նպատակաւ բերած ենք մեր յայտագիրը, ամենեւին ալ պատճառն է աշխատիլ բացայայտել այդ անկարգ շարժմանց նորոգումներն արգիլելու համար ։

ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ Ն. ԷՖ. — [Ցարունակելով] Ինչպէս ըսի, մեր ընկերներէն ոմանք պէտք չը տեսան որ սոյն խնդիր մը Վարչութեան կողմէն հոս գայ, քանի որ Վարչութեան ձեռքն է ամեն բան ընել իւր քաղաքական ազդեցութիւնը բանեցնելու համար ։ Ըսոյց ոմանք ես այս կէտին մէջ մեզի համաձայնելով հանդերձ, խնդրոյն կերպը բնաւ կ'առաջարկեն և պատճառները կփնտռեն թէ ինչու Վարչութիւնը հոս դիմած է, որպէս թէ չգիտնալով քանի մը շաբաթէ ի վեր հասարակութիւնը տակն ու վրայ ընող այն անհիմն պատճառներն, որոց համար գումարումներ տեղի ունեցած և չարերը յուղուած՝ Վարչութեան դէմ խիկ անարժան ցոյցեր եղած են, ասոր վրայ Վարչութիւնն ալ ստիպուած է այս յայտագիրը բերել մեզ ։ Ամենս ալ գիտենք որ Վարչութիւնը կարող էր օրինօք և իրաւամբ անհնազանդից դէմ քաղաքական օրինաց խստութիւնն ի գործ դնել ասոնց համար կառավարութեան դիմել․ բայց Վարչութիւնը փափաքելով որ չյանդգնուի թէ մանուկի դէր կատարած է, այս վերջին միջոցին չդիմած հոս հարցում կընէ․ միթէ ներելի՞ է մեզ ազգային ներկայ վիճակին մէջ այնպիսի սուտ լուրերու վրայ՝ որոնք հիմնական աղբիւր մը չունին, խօսք բանալ հոս և վիճաբանիլ ։ Որովհետեւ կեդրոնականներ թէ պատճառներուն վրայ Վարչութենէն բացատրութիւններ պահանջելու ամենեւին հարկ չը կայ, այլ պէտք է ձգել նոյն խիկ Վարչութեան՝ որ իւր քաղաքական ազդեցութեամբն աշխատի այդ տռուհակ մտաց ի զգաստութիւն և ի կարգ բերել, և եթէ չյաջողի, այն ատեն քաղաքական իշխանութեան ձեռօք պարտուպատշաճը հագել ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կանոնադրութիւնն կպահանջէ որ ատենի միջադէպներ պատահած ժամանակ քանի մը ատենապետից կողմէ փոխասաց կոչուելով թերու դէմ խօսուելէ ետև եթէ խնդիրը չկրնայ վերջանալ, Նախագահութեան յղուի ։

Արդ՝ մէկ քանի ատենապետներ բաւական խօսեցան ներկայ միջադէպին վրայ, որոց խօսքերէն հասկցածիս նայելով՝ ամենուդ կարծիքը յայտ և եթ կամիւրի թէ անհնազանդները զսպելու համար երբ Վարչութեան ունեցած բարոյական միջոցները բաւական չըլլան, Վարչութեան պարտաւորութիւնն է իրեն յանձնած իշխանութեան աւանդն անարատ պահելու համար մինչև իսկ ոստիկանութեան դիմել ։ Վարչութիւնն ալ ասոր պէտքն զգացած ըլլալը կաղդարարէ հոս իւր ներկայ յայտագրովը․ և ըստ որում չատերնիդ այդ տեղեկութեան խիկ պէտք չունենալը կյայտնէիք, ուստի կարծեմ թէ ժամանակ է միջադէպը գոցելու սա եզրակացութեամբ թէ Վարչութեան յանձնուի որ իւր օրինաւոր իշխանութիւնն անարատ պահելու համար պէտք եղածն ի գործ դնէ ըստ պարագային ։ Իսկ գալով այն վստահութեան քուէին՝ որ առաջարկուեցաւ Վարչութեան համար, քանի որ Վարչութիւնն այդպիսի քուէ մը ուզած չէ, այլ տեղեկագրութիւն մը միայն ըրած է, որուն անգամ պէտք չը տեսար, կարծեմ թէ այդ վստահութեան քուէն ալ աւելորդ է ։ Եթէ այս մասին խօսք ուզող չկայ, միջադէպը կգոցենք ։

ՄԱՆԿԱՍԱՐԵԱՆ Խ. ԷՖ. — Ես կարծեմ թէ այս պարագային մէջ Վարչութեան համար վստահութեան քուէ տալ պէտք է ժողովրդեան յուզեալ սրտերը հանդարտեցնելու համար ։

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Վստահութեան քուէի պէտք չեմ տեսներ ։

ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Կհամաձայնիմ վստահութեան քուէ պէտք չըլլալուն ։

[Աղմուկ]

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կաղաչեմ, պարոնայք՝ չփոթութենէ մը հազիւ ազատեցանք, զգուշացէք որ նորէն չփոթութիւն մը չելնէ ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Հաճեցէք՝ Ատենապետ փաշա, խնդիրը բացատրել ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Խնդիրը պարզ է․ Վարչութիւնն իւր յայտագրին մէջ կըսէ թէ դէպք մը պատահեցաւ, որուն մէջ ժողովուրդն անպատեհ ցոյցեր ըրած է ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Շատ լաւ․ մեր ալ հասկնալ ուզածը սա՛ է թէ Վարչութիւնն ի՞նչ պատճառ ըրաւ ժողովուրդը հանդարտեցնելու համար ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Նախ՝ Ժողովին կամքը պէտք է հարցնեմ թէ կուզէ՞ այս մասին վիճաբանութիւն բանալ ։

Զայս ըսելով Ատենապետ փաշան քուէի դրաւ, և Ժողովն ամենամեծ մասամբ վիճաբանութիւն գոցել ՈՐՈՇԵՑ ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Թող արձանագրուի գոնէ թէ Վարչութենէն պատասխան ուզեցի և չտուաւ ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ որում երեսփոխանութիւնը Վարչութեան յայտարարութիւնը լսեց և վիճաբանութիւնը փակել որոշեց, այլ այնուհետեւ հարցում չկրնար ըլլալ․ թէ որ անպատճառ հարցում ընելու հարկ տեսնող կայ, պէտք է գրաւոր ներկայէ զայն Ժողովին ։

Հիմա միջադէպ մ'ալ կայ, այն ալ պէտք է վերջացունենք․ Վարչութեան համար վստահութեան քուէ տալու առաջարկութիւն ըրող կայ, պէտք չկայ ըսող ալ կայ, թէև Վարչութեան կողմէ այդպիսի խնդիր մը եղած չէ ։ Կհրաւիրեմ խօսք ուզողներն այս կէտին վրայ խօսիլ ։

ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ Ն. ԷՖ. — Մեր ընկերներէն ոմանք առաջարկեցին որ Վարչութեան համար վստահութեան քուէ տրուի, առանց սակայն բացատրելու իրենց այս առաջարկութեան նպատակը ։ Կկարծեմ թէ վստահութեան քուէ առաջարկողներուն նպատակն ուրիշ բան չէ, բայց եթէ սա՛ թէ՝ քանի որ Վարչութիւնն իւր խիղճը հանդարտեցնելու համար հարցում մը բերաւ մեզի, այդ հարցման պէտք է պատասխանենք և ցուցնենք թէ իւր պաշտօնը խղճի մտօք և խոհեմութեամբ կատարելուն մեր վստահութիւն ունինք ։ Եթէ պատճառ մը չունենար Վարչութիւնն՝ մեզի չէր գար հարցնէր․ քանի որ հարցուց, պէտք է վստահութեան քուէով մը պատասխանենք ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Վարչութիւնն այդ

հարցումը բերելով, մենք վստահութեան քուէ խնդրելու նպատակ չունի, ինչպէս որ Ատենապետ փաշան ալ պահ մը առաջ շօշափել տուաւ այս կէտը։ Թէ որ ժողովուրդը հաղորդ կամ տան հաղորդ ալ ձեռամբ բանեցուցած է ըսելով՝ այսօր վստահութեան քուէ տալու եկենք, տամ ուրիշ բան ըրած չպիտի ըլլանք. բայց և թէ ցուցնել թէ Վարչութիւնն անպար է։ Մենք մէկն բառ չեղաւ թէ Վարչութեան վրայ վստահութիւն չունինք, ընդհակառակն մեր միշտ վստահ ենք. քանի որ Վարչութիւնն իր այս յայտարարութեամբ մեզի գիտելու նորերին պատճառը չհանեցաւ յայտնել, ալ մեզ բան մը չը մնար ընել, ոչ ալ քուէ տալ։

ՄԱԳՍՈՒՏԵԱՆ ՍԵԴՐԱԿ ԷՖ. — [Ընդամ ջող. փոփոխ] Քաղ. ժողովը շնորհակալ կըլլայ իր ըրած աշխատութեան երեսփոխանական ժողովէն գտած ընդունելութեան ցոյցերուն համար. այդ խիղ բաւական բաւականութիւն է մեզ և նշանակ մեր վրայ ունեցած վստահութեանը։ Մեր վստահութեան քուէ չուզեցինք, և կառաջարկեմ որ քուէ չտրուի։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ընտրեալ Քաղ. ժողովոյ կողմէն վստահութեան քուէ խնդրող չըլլայ, մեծաւ մասամբ այնպէս տեսնող ալ չկայ, ուստի կզգենք այս միջադէպն ալ, և կանցնինք Օրակարգին, վստահ ըլլալով որ Վարչութիւնն իր պարտքը կկատարէ միշտ և անձնուրաց։

Ատենապետ փաշային այն յայտարարութեան վրայ դիտողութիւն ընող չըլլալով, ժողովն անցաւ իր Օրակարգին։

ՕՐԱԿԱՐԳ

Վերաքննութիւն Սահմանադրութեան. — Շարունակութիւն վիճաբանութեան յօդուածոց Թաղական վարչութեան։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ինչպէս գիտէք, նախորդ նստին Ռուսինեան էֆէնտիի Թաղական վարչութեան վերաբերեալ ծրագրին յօդուածոց քննութեան ձեռնարկեցինք և հասանք մինչ 6րդ յօդուածն։ Հիմա 6րդ յօդուածին է կարգն, որ է.

Յօդ. Զ. — Առաջին անգամին կամ երբոր Թաղ. խորհուրդ չկայ, Թաղին առաւելագոյն հանգանակողներէն 10 հոգի, եթէ խորհուրդ կայ՝ նոյն կարգի անձանցմէ 5 հոգի խորհրդին հետ միանալով, ընտրողական ատեան կկազմեն Քաղաքին կամ Աւագերէցին հրաւիրանօք ու նախագահութեամբը և կհսկեն ընտրական գործողութեանց բառ կանոնի։

Ներկայման ցանկը՝ որ արտագրելի է, հաստատ թուով կը քուէ։

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Փոխանակ Թաղին առաւելագոյն հանգանակողներէն ըսելու կառաջարկեմ որ Սահմանադրութեան մէջ գործածուած բան բառերուն ըսուի Թաղին պատուաւոր բնակիչներէն։

ՄԷՐՍԷՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՖ. — Այդ պատուաւոր բառը Սահմանադրութեան խմբագրաց կողմէ անուշադրութեամբ սպրդած է Սահմանադրութեան մէջ. կրնայ մարդ մը քիչ հանգանակել և պատուաւոր ըլլալ։

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. ԷՖ. — Պատուաւոր ըսելով միայն առատ ունենալուն համար պէտք չէ հասկնալ. ուստի ես կառաջարկեմ որ առաւելագոյն հանգանակող բառերուն հետ միանգամայն յիշուին ազգային գործոց հմուտ փորձառու և բանիբուն անձինք։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Նախ և առաջ բան Սահմանադրութեան բառը քուէի կդնեմ, ով որ կընդունի որ փոխանակ առաւելագոյն հանգանակողներէն ըսելու պատուաւոր բնակիչներէն ըսուի, ձեռքը վեր վերցնէ։

Ժողովը չընդունեց պատուաւոր բնակիչ բառերը գրուիլ ծրագրին մէջ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Երկրորդ անգամ քուէի կդնեմ. ով որ կընդունի որ առաւելագոյն հանգանակող բառերուն հետ կցուի՝ միանգամայն ազգային գործոց հմուտ՝ փորձառու և բանիբուն բնակիչ բառերը, ձեռքը վեր վերցնէ։

Ժողովն ընդունեց՝ միանգամայն ազգային

գործոց հմուտ՝ փորձառու և բանիբուն բնակիչ բառերը։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Երկրորդ պարբերութեան մէջ՝ ներկայման ցանկը՝ որ արտագրելի է, հաստատ թուով կը քուէ բառած է. կվերցնենք որ Սահմանադրութիւնը ներկայման ցանկին համար հաստատելի թուով ըլլալ կպահանջէ, այս մասին գիտողութիւն ընող կա՞յ։

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊԻՍ. — Արդէն առաջարկած եմ որ փոխանակ հաստատ թուով ըսելու երկպատիկ թուով ըսուի։

ՄԷՐՍԷՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՖ. — Քանի որ ցանկը արտագրելի է ըսուած է, ինծ աւելորդ կը թուի փոփոխութիւն ընել. ուստի և անփոփոխ պէտք են մնալ «հաստատ թուով կը քուէ» բառերը։

Ուրիշ դիտողութիւն ընող չըլլալով՝ Ատենապետ փաշան նախ Մատթէոս եպիսկոպոսին առաջարկած բարեփոխութիւնը քուէի դրաւ, և յետոյ Մէրսէմ-Գուլի էֆէնտիի ծրագրին բառերն անփոփոխ պահելու առաջարկութիւնը քուէի դրաւ։

Ժողովը 12 քուէի դէմ 14 քուէով՝ Մատթէոս եպիսկոպոսի առաջարկած բարեփոխութիւնն ընդունեց։

Հետեւապէս ամբողջ յօդուածը սրբագրուեցաւ այսպէս.

Յօդ. Զ. — [Բարեփոխեալ] Առաջին անգամին կամ երբոր Թաղ. խորհուրդ չկայ, Թաղին առաւելագոյն հանգանակողներէն և միանգամայն ազգային գործոց հմուտ՝ փորձառու և բանիբուն բնակիչներէն 10 հոգի, եթէ խորհուրդ կայ՝ նոյն անձանցմէ 5 հոգի խորհրդին հետ միանալով, ընտրողական ատեան կը կազմեն Քաղաքին կամ Աւագերէցին հրաւիրանօք ու նախագահութեամբը և կհսկեն ընտրական գործողութեանց բառ կանոնի։

Ներկայման ցանկը՝ որ արտագրելի է, երկպատիկ թուով կըլլայ։

Այն պահուն Արրագան Նախագահն կարեւոր գործով մեկնելու պարտաւորուիլն յայտնելով՝ ժողովարանէն հեռացած ժամանակ, երեսփոխանաց մէկ մասն ալ մի գինի միոյ մեկնելու սկսելուն համար, Գիւանին առաջարկութեամբ մնացեալ երեսփոխանաց թիւն համրուելով 36 հոգի մնացած ըլլալն առաւելեցաւ. և Ատենապետ փաշայի յայտարարութեան վրայ՝ օրինական ծրագրի որոշման համար այն թիւն անբաւական համարուելով, մնացեալ յօդուածոց քննութիւնը ժողովին որոշման վրայ յաջորդ նստին ձգուեցաւ։

Ատենապետ փաշան ժողովին կամքն առնելէ ետև յայտարարելով որ յաջորդ նիստը 15 օրէն ետքը գումարի միևնոյն օրակարգն ունենալով, ատեանը գոցեց ժամը 8 1/2ին։

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ Գ. Յ. ՄԵԼԻՔ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Ց. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

1873

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1.	Խորէն	Վարդ.	Մխիթարեան	Ա. ԱՏԵՆԱՊԵՏ
2.	Յակոբ	Վարդ.	Փափազեան	Ա. ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
3.	Գէորգ	Ա. Ք.	Արծրունի	Բ. ԱՏԵՆԱՊԵՏ
4.	Խաչատուր	» »	Տ. Գաբրիէլեան	Բ. ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
5.	Գաբրիէլ	» »	Զիլինկիրեան	
6.	Յովհաննէս	» »	Մկրեան	
7.	Աբրահամ	» »	Քէօսէօղլեան	
8.	Պետրոս	» »	Փափազեան	
9.	Աթանաս	Քհնյ.	Ս. Խաչ ...	
10.	Մեսրոպ	»	Երէցեան	
11.	Միքայէլ	»	Պօղոսեան	
12.	Զաքարիա	»	Բերդի	
13.	Խորէնացի	Ա. Ք.	Մանուկեան	
14.	Գրիգոր	» »	Աճէմեան	

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1.	Ալօթ	Սահակ	Էֆէնտի	Ա. ԱՏԵՆԱՊԵՏ
2.	Ծաղըկ	Կարապետ	»	Բ. »
3.	Նուրեան	Յովհաննէս	»	Ա. ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
4.	Պօյաճեան	Յովհաննէս	»	Բ. »
5.	Նորատունկեան	Յակոբ	»	
6.	Կիւլպէնկեան	Սէրովբէ	»	
7.	Լալայեան	Յովհաննէս	»	
8.	Ագնաւորեան	Յովհաննէս	»	
9.	Սարգսեան	Ալերան	»	
10.	Մատթէոսեան	Մինաս	»	
11.	Կրճիկեան	Անդրանիկ		
12.	Մարկոսեան	Գրիգոր	Էֆէնտի	
13.	Քաջաղեան	Յակոբ	»	
14.	Ֆրէնկեան	Յակոբ	»	

ԳԻՆ 2 ՂՐՈՒՇ

ՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՇՈՒԿԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՆԱԽՈՒՑ ՅԱՏԿԱՑԵԱԼ

Կը ծախուի ի Դիւանատան Գաւառականաց, և Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բակէն և Հայ գրավաճառաց քով։